

HAZÁNK

S A

KÜLFÖLD.

Szépirodalmi, ismeretterjesztő és társaséleti
KÉPES HETI KÖZLÖNY.

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

SZERKESZTŐ:
SZOKOLY VIKTOR.

KIADÓ-TULAJDONOS:
 AZ „ATHENAEUM”
 IROD. ÉS NYOMDAI R. TÁRSULAT.

A képeket kitünőbb művészeink rajzolják s metszi RUSZ K.

Előfizetési föltételek:

Pestre vagy vidékre, postai küldéssel vagy házhoz hordással,

egész évre	6 frt — kr.
félévre	3 frt — „
negyedévre	1 frt 50 „

Előfizethetni minden postahivatalnál.

Hirdetmények díja: 3 hasábos petitsor egyszeri hirdetésnél 5 uj kr. Bélyegdíj külön 30 uj kr.

Az előfizetések s a hirdetményi illetékek a **kiadóhivatalba** (Barátok-tere 7-dik sz.)
 a köziratok pedig a lap szerkesztőségéhez (Dohány-utca 1-ső sz.) bérmentes
 levelekben intézendők.

PEST, 1869.

NYOMATOTT „AZ ATHENAEUM”
 (SZELŐTT EMICH GUSZTÁV-FÉLÉ)
 NYOMDABAN.

TARTALOM.

Cikkek: „Csömöri báró Zay András.“ *Lója Károlytól.* — „Az első ember álma.“ (Költemény.) *T. L.-tól.* — „A nő akaratia isteni határozat.“ (Beszély.) *Kovacsóner Lipóttól.* — Crémieuxről, a zsidó miniszterről. — Utazás velocipéden a Niagara zuhataga fölött. — „Szomorú karácson.“ — Némely szólam eredete. *Paszlowsky Józseftől.* — „Egy hét

történeto.“ *Vadnay Károlytól.* — „Vegyes közlemények.“ — „Zenészet.“ — „Szerkesztői üzenetek.“ — „Ujdonságok.“
Képek: Csömöri báró Zay András. — Egy zsidó miniszterről. — Utazás velocipéden a Niagara zuhataga fölött. — Szomorú karácson.

Zenészet.

— (Táborszky és Parsch pesti műkereskedésében megjelentek:)

— *Büvös csokor-négyes*“, zongorára szerzé Hakl Ernő; ára 60 kr.

— *„A fiatal színházdíjtagó“*; választva a magyar dalművek legkedveltebb dallamaiból; zongorára átírta Tisza Aladár; ára 80 kr.

— *„Gyöngyök magyar nép dalaiból“*; zongorára írta Tisza Aladár; ára 80 kr. mindegyik füzetnek. Eddig már három füzetet jelent meg.

— *„Ida-lassú“*; eredeti csárdás zongorára Farkas Miskától; ára 60 kr.

Szerkesztői üzenetek.

— *Gyulafehérvárról*: St. Ö.-nek. Köszönettel vettük s óhajtatását teljesítük. A tett kérdésekre vonatkozólag rövid időn magán-levelünk válaszol.

— *Pesten*: B-i K.-nek. Hogy latin okiratokat vagy latin kifejezéseket legalább zárjel közti fordítás nélkül nem adunk, ezt megfogadva tesszük; még szaklapban is — milyen például a tört. tud. társulat „Századok“-ja — megköveteljük ezt az ismeretek népszerűsítése szempontjából. Nem azt akarjuk fítoztatni, hogy miféle nyelveket tud a szerkesztőség, hanem meg akarjuk értetni minden szavunkat.

— *Munkácson*: L. T.-nak. A csomag rövid időn utnak indul ama becses irásokkal. Hát valami lapunkba való közleményt nem kaphatnánk az ön munkás tollából?

— *Pesten*: K. J.-nek. Kissé erőszakolt. Mennyivel természetesebb, szíviből szakadtabb, igazabb és szebb volt az a régi.

— *Posonyba*: Geleynék. Szigorúság nélkül is a papirkosárba kellett jutnia.

— *Szathmárról*: Á. K.-nak. Látatlanban nem szólhatunk hozzá.

— *Bécsben*: B-nak. Erre mielőbb rákerül a sor s hiszük, hogy kellemes feltűnést fog némely helyiütt okozni.

— *Pálhármára*: A jövő év elején kezdjük meg. Nem sokára magán-levellet is írunk.

A kiadóhivatal üzenetei.

— *B. Hunyadra*: B. I. urnak. Mi itt utánvét nélkül adtuk fel a csomagot, s ezért az ön levelét eléműtatuk a posti főigazgatóságnál. Önnel porto fejében csak 25 krt kellett fizetnie, s a kezeink közt levő receptissa alapján a vizsgálat megindittatik a n.-váradi vagy b.-hunyadi postahivatal ellen, mert a törvénytelen zsárolásnak ezen helyek egyikéről kellett erednie.

Ujdonságok.

„Guyon a nagy-szombati esatában“ című ezidei diszes műlapunkat kiadó-hivatalunk már megküldötte minden egész éves előfizetőnknek (habár csak évnegyedenként történt is az előfizetés), ki a csomagolási és bélyegilleték fejében beküldé a 30 krt. *Kérjük tehát azon előfizetőinket*, kik igényt tarthatnak e képhez s a csomagolási 30 krnyi díjt is beküldék, de a képet még nem kapták meg, sziveskedjenek ez iránt való reklamációikat a „Hazánk s Külföld“ kiadóhivatalához intézni.

Lapunk jövő évre szóló előfizetési felhívását, a politikai tartalmu s baloldali irányu „Hei Postát“-val együtt mai számunkhoz mellékelve veszik olvasóink. Szives figyelmükbe ajánljuk mindketőt. Törekvésünk e két lap szerkesztésében mindig az volt, hogy beltartalmuknál s illusztrációiknál fogva önmaguk ajánlják magukat. A lapok legnagyobb nyüge és irtózatos adója: a hirlap-bélyeg eltöröltetvén, ennek haszna mindenekelőtt olvasó közönségünkre fog visszaháramlani, a szerkesztőségek és kiadók többet áldozhatván mind a

beltartalomra, mind a diszes kiállításra. Az első illetőleg megjegyezhetjük, hogy a „Hazánk s Külföld“ már jövő évi első évnegyedében igen érdekes közleményeket fog hozni, melyek már szerkesztőségi fiókunkban várják kinyomatásukat. — Ilyek *Guyon Rikhárd honvédtábornok naplójegyzetei*, melyeknek önálló könyvben kinyomatására egyik elsőrendű kiadónk által szólítottunk föl, melyek azonban lapunkban fognak elébb megjelenni. — Adni fogjuk Rosti Pál eredeti észak-amerikai utleírását s a *Lejem-féle francia és Petermann-féle idei északi sarki expedíciók eredményeit*, melyek az egész művelt világot izgalomban tartották. Xántus János hazánkfia kelet-ázsiai tapasztalatdús utazásából rövid időn visszatérve, érdekes cikkei és eredeti rajzaival első sorban lapunkat ígérte gazdagítani; a magyar történelmi emlékekre ezental is nagy gondot fordítunk, munkatársainkat mindig újabb erővel szaporítjuk, s nőolvasóink kedveért ezental sürübben adunk — s pedig legtöbbszörre diszes képekkel illusztrált — beszélyeket, s hogy azon, több előfizető részéről érkezett panasz oka megszünjék, miszerint lapunk kék borítékának este olvasása a szemeket ronítja, a kiadó-társulat intézkedett, hogy e boríték ujvénytől kezdve fehér legyen. Jövő évi szines műlapunk alakjára

Otödik évi folyam.

50. szám.

Pest, 1869. December 16-án.

Chömöri báró Zay András.

(Nádorjelölt és Tököly Imre híve.)

Egy lapban már olvastuk báró Zay Andrásnak, ifjuságában II. Rákóczy Ferenc hívei egyikének, hű mellképével ellátott érdekes életrajzát; itt annak hasonnevű nagybátyjának, léte fogytában a Tököly-féle mozgalom részeseinek élete leírását hozzá mellékelv szintén hű arképével terjesztjük az olvasó közönség elé.

Ezen chömöri báró Zay András szül. 1642-ben és b. Zay Lászlónak, divék-ujfalusi báró Ujfalussy Judittal nemzett fia vala. Említett atya akkor a Zay-család egyetlen fenntartója volt, mint-hogy testvérbátyja, Zsigmond 1629. évben sógora: Kaszabázy

Joó Mihály, az ismert királyi személynök Joó János fia által, Sopromnegyében fekvő Kabold várában kemény szöváltás következtében meglövegett, Zsigmondnak fennmaradt Péter fia pedig mag-

tanul kihalt. Báró Zay László András fiát, mint egyik iratában fölemlíti, „magas nevelésben részesítette,” mi általában a Zayaknál szokásban volt, úgy

hogy ezek nemcsak vitéz katonák, hanem tudományos férfiak is lettek. Már 1494-ben Chömöri Zay János, hasonnevű atyjának negyedik fia, mint a krakkói főiskola egyik növendéke fordul elő az illető névlajstromban.

Emek unokaöccse, a hazánk történelmében kelleleg ismert Zay Ferenc, született 1498., †. 1570., megint az akkori időhöz képest igen bő könyvgyűjtemény birtokában volt, a melynek még jelenleg fenálló lajs

Csömöri báró Zay András. 1642-1685.

tromát 1553-ban sajátkezűleg írta. Ezen b. Zay Ferenc fia, Péter, pedig katona létének dacára nemsoká könyveket olvasott, hanem írt is, t. i. 1584-ben *Orvosság-úralo könyveket* (Orvosság-

ról való könyvecskét), s *Imadsagos konüechke-t*, mely két munkácska a szerző saját kezével írva, még most is megvan.

B. Zay Andrásnak első nevelője volt a zay-ugróci evang. lelkész, Hadik János, azon családnak tagja, mely egy századdal utóbb gróf Hadik Andrásban, a jeles tábornagyban fényes polcra emelkedett.

Zay András már ifjúságában — atyja és őseinek példájára — hű hazafi és buzgó protestáns volt, de elmetehetségei és születése érzelmében egyszerűsmind föltötte nagyravágyó. Ő azoknak sorába tartozott, kikben a dicsvágy annyira elegyedik a hazaszeretethez, hogy valóban maguk sem tudják, e kettő közül melyik legyen tetteiknek indítója; és valamint itt magukat ámitják, ámitnak másokat is, úgy hogy csak életük alkonyán, de sokszor akkor sem jönnek tisztába önmagukkal, polgártársaik pedig velük. Zay András az akkori fiatal mágnások óhajásainak céljai elérése után korántsem törekedett; a főispánságot vagy országzászlósi címet, mint leendő érdemeinek végjutalmát, keveselte; fohászkodásai a valaha elérendő nádorság felé repdesek. Életének ezen egyetlen álma nemcsak szüleménye vala tetszomjas honszeretetének, hanem nagy részben korlátokat nem ismerő dicsvágyának is. Hitte, hogy nem tekintvén észbeli tehetségeit, nádorrá választatására őt jogosítja az, hogy férfigóni ősei Árpáddal osztozkodtak, leánygóni elődei pedig az egykor oly hatalmas Gara-nemzetség ivadékaival, és hogy családja már 1560-ban örökös bárói és mágnási méltóságra emeltett, úgy hogy Magyarországon alig van más nemzetség, melyben, mint a Zay-törzsben, ezen három előny összpontosulna. De mily messze állott ő még ezen időben repülő vágyai szerencsés betöltéséhez! Wesselényi Ferenc, a nádor, erőteljes férfikorban diszlett, és ha hirtelenül kimulna is, miknek kellene történni, hogy ő, Zay András, magas céljaihoz csak némileg közelithessen!

Általános kivánságra 1662-ben Pozsonyban tartott országgyűlés; de a protestánsok sérelmeinek orvoslását nem nyervén, azt odahagyták, és a lelkeikbe szert keserűség magvait magukkal haza vitték, hol ezek az alkotmányon ejtett többi számos sérelem által ápolgattatván, buján csiráztak, annyira, hogy az elégületlenek tömegei valláskülönbség nélkül egymással kezert fogtak. Ezeknek élén állottak: Wesselényi Ferenc és Zrinyi Péter, kik a Turócmegyében fekvő stubnai fürdőben frigyre léptek, melynek messzeható következményeit előadni nem feladata ezen igénytelen soroknak.

Zay András ifjúságánál fogva ezen viszályok első mozzanataiban ugyan tetteleg részt nem vett, hanem jó hazafi és buzgó protestáns léte, valamint dicsvágya által is készletve, az illető ügyvők- és főszereplőkhez mindinkább szított.

Wesselényi Ferenc 1667-ben meghalt és 1681-ig az ország nádort nélkülözött. — Ezen utolsó évben I. Lipót a belvillongások megszüntetése végett Sopronba országgyűlést hívott össze, melyben az alkotmány névleg visszaállított, nádor választott, és a protestánsok panaszaik részben orvosoltattak. Náadori méltóságra a törvény értelmében két katolikus és két protestáns jelöltetett. Ezen két utolsó közül első helyen állott Zay András, ki különösen ezen országgyűlés alatt gyakran tartott vegyes értekezletekben fellépett mint lelkes hazafi, buzgó protestáns és merész szónok. Ezen jelöltetése hízelkedett ugyan büszkeségének és önbizottságának, de a választásának eredménye, t. i. Eszterházy Pál megválasztása mélyen megsérté, mert az Eszterházyakat merő szerencsefiaknak tekinté, kik roppant emelkedésüket nem a haza iránt szerzett különös érdemeiknek, hanem csak a császári udvar különös kegyelmeinek köszönhetik, és épen a megválasztott Eszterházy Páelölte gyűlöletessé vált, mint-hogy ugyis föltötte számos uradalmaikat még Zrinyi és Nádasdy elkobzott terjedelmes jószágaival szaporította, a protestánsokat pedig keményen üldözte.

Zay András már most mindinkább meggyőződött, hogy a jelen viszonyok alatt reményeiben bízakodni merő ámitás volna, és hogy ezek talán csak akkor lehetnének valósíthatók, ha Magyarország politikai léte egészen új alapokra fektetnének. Erre pedig kilátást nyújtottak a javában folyó Tököly-féle mozgalmak, melyekben tehát Zay András testestől-lelkestől részt vett, annyira, hogy az illető ütközetekben vitézül csatáztatván, többször meg is sebesült.

Sok meghiusult békekesírlet után végre Tököly a törökökkel szövetekezett. Ezen tetteinek szerencsétlen következményeit itt esetelni ninesen szándékunk, és csak érintjük, hogy az 1684-ben ismételve megkisírlett békealkudozások szintén célt nem érven, a háboru mindkét részről erőlyesen folytattatott, mig Tököly hatalmának bénítására a császár új eszközhöz fordult. Ez volt: hogy Tököly minden párthívének, ki hozzá, a császárhoz visszatérend, bocsánatot ígért, mely intézkedés kéllőleg eredményezett is.

Zay András hazája függetlensége kivívásának, valamint saját dícssomja kielégítésének reményei-

től megfosztva, nemkülönben családja sorsán aggodva, ezen közboesánatot Lengyelországban Vollya nevű várban, hol épen tartózkodott — elfogadta, de minckelötte hazafelé indult volna, ott két hétig tartó súlyos betegségben, 1685. február 14-én, élete 43-ik évében meghalt. Halála után azonnal olajban lefestetett, és az illető ábra a holttesttel Zay-Ugróera szállíttatott, hol ez utolsó a régi várban levő szirtes kriptában ünnepélyesen eltakarított, az arc-ábra pedig a családi képesárkokban felfüggesztetett, hol most is látható. Ezen különös, többeknél némi borzalmat gerjesztő halálszínű arcképet nyitott merev szemekkel, hü másolatban, itt van szerencsénk bemutatni.

B. Zay András háromszor nősült. Első neje volt gr. Kollonits Ludmilla, ezután b. Révay Krisztina, s a harmadik osgyáni Bakos Zsuzsánna, Wesselé-

nyi Lászlónak, a nádor fiának özvegye. Első nejével nemzett egyetlen egy fia Sándor után csak leányok maradtak, kik előkelő magyar családokba házasodtak. Lőrinc testvéröcsétől származnak a mostani esömöri gr. Zayak. Zay András viszontagságos életét érdeklő adatok találtatnak nemcsak a zay-ugróci levéltárban, hanem több magyar, német, és francia, Tököly mozgalmait tárgyaló munkában is, hová talán még számítható egy több év előtt Lipcsében megjelent „*Leben und Thaten Emrich Tököly's* stb.“ című szindarab, melynek tartalma egészen történelmi, és melyben Zay Andrásnak is nevezetesebb szerep jutott. Itt még megemlítjük, hogy a b. Zay András után maradt zászlóknak, apróbb fegyverneműek és többféle címeres emlékeknek egy részét még most is őrizik a zay-ugrócy várkastélyban.

Lóju Károly.

Az első ember álma.

Csöndes nyári napnak alkonyában
Gyöngé harmat rezgett a virágon.
Elmerengve, pálmafa aljában
Ült az ember, bámulva a tájon!

S a mint nézett szerte a vidéken,
Enyhe álmokd borúlt lelkére,
S álmodta, hogy játszi tündérleány
Boldogitón lebegett feléje.

Oh! e tündért karjaiba zární:
Kebelében mesés vágyat érzett;
— Nem sejtve, hogy egykor életébe
Ez az asszony fog keverni mérget! . .

De a mint megölelte a leányt,
Mellette sirt, — az elborúlt égen
Sírkeresztet látott, s megrázkódva,
Eltűnt álma ez ijesztő képen!

Fölbredett, de visszaohajtá
Karjaiba a tündér leánykát,
A ki lángra gyújtotta érzését,
— Elrabolva élete nyugalmát!

A felhőkből szólt az isten hozzá:
„Ember, válaszs, leány, vagy az élet?
Leány nélkül élhetsz ezredévig,
— A leánynyal sír az osztályrészed!“

Ámde így szólt az ember magában:
„Mit ér nekem élni ezredévet
Ily magányban, ha a szerelemnek
Egy sugára már keblembé tévedt? . .“

T. I.

A nő akarata isteni határozat.

— Beszély. —
(Végo.)

IV.

Hortensia nyugtalanul aludt; szegény fejében chaosi képek tolongtak, a legkülönösebb jelenségek követék egymást. A mellett könyei szünet nélkül áradtak, de nem kísérte azokat fájdalom hang, mert épen álmában tünt fel szeme előtt balga kevélységének képe.

— Boszus voltam férjem iránt! — mondá magában, — s mégis szeretém! Ha eszes lettem volna, úgy legboldogabbá tett volna engem, s a legszebb

s legnemesebb örömmel halmozott volna el. De én makacs valék s csak egy szeszély miatt elvesztem életem szerencséjét s békéjét! Magam zavartam meg e békét s kockára tevém mindazt, a mi ez életben báj és kellemet adhatott volna.

De mialatt e változás bekövetkezett, a hajó, a melyen az ifju nő utazott (t. i. álmában), Albanyba érkezett.

Egy szolgálóleány felébreszté.

Hortensia felkelt s egy hordárnak meghagyta,

hogy holniját hozza el. De ez elragadtatva szépségétől, nem fordíthatá el tőle szemét.

— Nem értett meg? — kérdé tőle halkán s nyájasan.

— Igen! — felelte; — melyik fogadóba kísérjem nagysád?

A kikötőhelytől néhány lépésre volt a szekérposta.

A fiatal nő intésére oda vitte a rábizottakat.

Nem sokára ezután Hortensia kocsiba ült, s an-

— Hát férjhez ment Atwood kisasszony? — kérdé az idősebbik.

— Nem! — viszonzá a nevelőnő; — ő inkább oly beteg, hogy orvosa kételkedik felgyógyulásán.

A tanítónő tulajdonairól folyt hosszabb ideig a társalgás.

Végre Hortensia is beleavatkozott, tartózkodólag kérdezvén, hogy már be van-e töltve a tanítónő állomása?

— Nem! — felelt a nevelőnő; — tán ismer kegyed oda alkalmas egyéniséget?

Egy zsidó miniszterről. (Szövege a 794. oldalon.)

nak legsötétebb zugába rejtőzött; hiában erőlködött fájdalomnak ura lenni; semmi sem tudta szívének vérvő sebéit behegeszteni.

Egy nő látva sápadtságát, nagyon kérte őt, hogy mellette foglalna helyet; megfogadta s oda szorított a hintó egyik szélére, a melyben egy gentleman, két kisasszony s ezek nevelőnője képezték az egész társaságot.

Hortensia arca kissé felderült, midőn a nő jelenté növendékeinek, hogy nem fognak többé találkozni zenetanítójukkal.

— Meglehet; ha ugyan ön akarná, én magánosan állok e világon s boldognak tartanám magam, ha önnél élhetnék.

Hangja reszketett, midőn e szavakat kimondá.

— Ha ez úgy van, akkor én nagyon örvendek rajta! — válaszolt a nevelőnő. — Van gyakorlata az oktatásban? Még oly fiatalnak látszik kegyed!

— A lehető meg fogom tenni! — viszonzá Hortensia szívére tevén kezét, hogy annak dobbanásait csillapítsa.

Utazás Velocipeden a Niagara-zuhataga fölött. (Szövege a 794. oldalon.)

— Jó, tehát szálljon ki velünk Glenwoodnál, s ha nálunk jól érzi magát, könnyen meg fogunk egyezni.

Hortensia szeme hálásan tekintett a nőre; szive oly teli volt, hogy már nem mert beszélni. Rövid szünetre, a melynek mély csendjét csak sóhajai szakították félbe, a nevelőnő ismét vissza akart térni a beszélgetésre, s az ifju nőt a közelítés egy további lépésére birni.

— Kedves gyermek! — mondá; — otthonosabban fogjuk magunkat érezni, ha egymással közlelőbből megismerkedtünk. Én Estenné vagyok; s kegyednek, édes angyal, mi a neve?

Biborpir borítá e kérdésre Hortensia arcát.

Egy pillanatig azon boldogtalan szándéka volt, hogy álnevet vesz fel, de még sem tevő, s haladék nélkül felelte:

— Névem Dudley Hortensia!

De a nevelőnőnek elég finom érzéke volt észrevenni előbbi habozását, s ez őt valamikép gyanakodóvá tette; máskor szabad lelke most nyugtalanítva volt.

Hortensia ezt észrevette.

— Bizalmatlanná lett, — gondolá magában, — tanácsot keres s nem foghatja fel, miként utazhatik egy nő az én koromban minden más kíséret nélkül, mint szilárd elhatározásával?

S minthogy eltökélte, hogy senki előtt nem tárja föl viszonyait, fájdalomosan aggasztá őt azon gondolat, hogy visszautasíthatnák.

Ez aggálya azonban eloszlott, s Hortensia nem sokára észrevezé a nevelőnő nyájas mosolygásán, hogy nem akarja őt a külső látszat után megítélni.

Pillantásai a földre voltak irányozva s szívének súlyos terhet érzett. Oh! hogy szerette volna most magát fájdalmának átengedni, sirni, forró könyveket hullatni.

De legyőzé baját, mert látta, hogy a gentleman szeme rá van fordítva.

— Tán New-Yorkba való nagysád? — szólítá meg kissé tartózkodva.

Dudleyné haladéktalanul igenlé a hozzá intézett kérdést.

— Ifju koromban, — folytatá az idegen, — egy Dudley nagyon jó barátom volt; igen sokszor vadásztunk együtt.

— Sok ily nevű család van! — viszonzá Hortensia, mindig nagyobb zavarba jövéen.

De szive erős verése sejteté vele, hogy itt férjéről van szó.

Az idegen ismét folytatá:

— Barátom keresztneve Vilmos volt; ismeri kegyed Dudley Vilmost?

Hortensia elhalványult. A beszéd ily fordulataira minden vérenek össze kellett áradni szívében.

Lázás reszketés fogta el, s alig hallható hangon rebegé:

— Egyik rokonom ő. De kérném, uram, hagyjuk félbe e tárgyat.

Az idegen pillantása, kit e válasz nem kevésbé lepett meg, csodálkozva, sőt vizsgálódva volt reá irányozva; úgy látszott, hogy a lelkében rejlő titkokat kitalálta.

Hortensia leereszté fátyolát s hátradől; azt gondolta, hogy meg kell halnia.

— Oh, mily szegény! — mondá magában, — hogy férjemet mint érzéstelen tüntetem fel itt, bár én magam vagyok a vétkes! Ah! az ég kegyetlenül lakoltat kevélységem-, hiúságomért.

De mialatt az utazók, mindegyik saját gondolataiba merülve, nem figyeltek a természet bájaira, melyek nagy bőségben tárultak eléjük, a hol Uj-Anglia pompás szántóföldjei, regényes fekvésű lakházakkal, halmokkal s mosolygó völgyekkel váltakozának, a hintó mindig tovább robotott. A lovak a könnyű teherrel gyorsan mentek előre, úgy hogy végre már néhány küllő a kerékből kitorótt. Midőn St.-Falsba értek, a kocsit némileg ki kellett javíttatni.

Az utazók felhasználták ez alkalmat a szép vidék megtekintésére; Hortensia bágyadságával mentegetőzött s nem akarta a többieket kísérni. De midőn megpillantá a tájékat, miként volt borítva végtelenül azurkék virágoktól s mily buján pompáznak itt a leggyönyörűbb növényfajok, mégis elhatározá őket követni.

Egy festői vizesés, a mely óriási sziklatömegek közt zuhant le, nagyban leköté figyelmüket; tekintetik folyvást az átlátszó s kristályszerű víztükörré volt szegezve, a mely száz láb szélességű mederben, visszatükrözve a fellegeket, a melyek a kék égen lobogtak, hirtelen a sziklákhöz ér s ropant magasságból függőlyesen alázuhan, ezüst habba oszolván fel, a mely még miután a sziklákon számtalanszor megtörtetett, ismét eltűnik a tiszta folyóban.

Még mindig e kép szemléletétől lekötötve s egészen elmerülve a nagyszerű látványban, a melyet itt a természet oly dús változatossággal mutatott; elvarázsolva az életteljes zöld által, mely a sziklás partokon mint tengeri hullámzat terül el, érzé Hortensia, hogy közelmultjának keserű, végzeteljes benyomásai ujolag erőt vettek szívében. Utitársai már sokkal messzebb jártak. Ekkor a legmagasb szirtre kapaszkodott fel, hozzá támaszkodék s így nézett le a szédelgő mélységbe.

A mit ott látott, az hű képe volt szíve állapotának. A vad sebességgel elsodródó hullámok, a víz habja, a mely a sziklák falazataihoz tapadt, találó tükreül tüntek fel előtte azon küzdéseknek, melyeket neki kellett kiállani. A mint e dörgő hullámok szilaj mohósággal tovasiettek, úgy tombolt bensejében a harc, nehéz küzdés egy gondolattal, mely rajta erőt vett s levoná ama rémületes örvényekbe, hol a kétségbeesésnek vége szakad.

Időnkint gyenge szellő érinté üdítőleg lázas homlokát; de annak enyhe fuvalma nem adott beteg szívének vigaszt, mert e szív minden dobbanása kinteljes volt. Hiában kísérlé őt boldog órák emlékezete édes álomba ringatni; fonyegetőzve léptek elébe a jövő árnyai, a melyek mindinkább fokozódó nyomorra mutattak.

Könyvet tartott kezében, a melyet kedvetlenségében elővett; Young „Éji gondolatai“ voltak; a szirt csucsára helyezé azt s gyengén taszított rajta, erre lecsuszott a meredek sziklákon s eltűnt.

— Ha én magam volnék ez! — mondá halkan magában — s mint villám futott át lelkén a bánat fájdalma.

Érzé, mily gyorsan vethetne véget minden kínjainak.

— Oh! ha mérésznék! — mondá magában — s mindig közelebb ment a szirt legmagasb csúcsához.

Szilaj, komor tekintetű vetett környezetére; még egyszer s legutoljára fölnézett az ég felé, melynek derült fénye úgy tűnt fel neki, mint a világ kigunyolása. A hullámok, melyek lábai előtt elrohantak, hívni látszottak őt, s a nélkül, hogy teljesen meggondolná borzasztó szándékát, „Szent Isten!“ kiáltással a sziklához kulcsolt kezeit szabadon bocsátá, szédelgés fogta el s érzé, hogy lassankint közelebb csuszott az örvény felé.

* * *

E pillanatban a keblén nyugvó kar erősebben szorított hozzá, mintha vissza akarta volna tartani szíve heves dobbanásait; ajkai megnyitlak s egy nevet rebegtek.

— Szegény Hortensia! — sóhajtozék Dudley; — mennyit szenved!

S lázas reszketéstől áthatva, szótlánul tekintett rá.

Most a szobában széthverő tárgyakra veté pillantásait; alig birt feleszmélni csodálkozásából. A legkisebb zaj nélkül oda lépdelt neje toalettjéhez s magához vevé a két levelet s az arcképet, melyeket Hortensia oda tett.

— Szerencsétlen! — kiáltá fel, midőn e fénylő

szemekbe tekintett, a melyek súlyos vádat látszottak emelni ellene. Ez hát gyümölcse a féltékenységnek! Az ég téged rendelt védjeül, de nem vitted többre, mint gyűlöletére.

Még nagyobb háborgás fogta el szívét a levelek olvasása után.

— Oh Vilmosom! — sóhajtozék most Hortensia.

— Engem hív!

Az alvó fekhelyéhez sietett.

— Igen, én vagyok! — szólott reszkető hangon; — én vagyok, a te Vilmosod, ki oly forrón s ol lángolóan szeret, mint azelőtt.

A Vilmos név hallatára, mely lelkében mint echo hangzott vissza, felébredvén Hortensia, kiterjeszté két karját szeretett férje felé.

— Vilmos! — kiáltá, mialatt szeme szerelmenteljesen függött rajta; — te vagy az? Hát ismét láthatlak?

Vilmos nem felelt; a válasz helyett karjaiba zárta őt s elhalmozta forró csókokkal.

— Istennek hála, hogy a dolog így áll! — kiáltott fel, — elragadtatva a könyektől, melyek Vilmos szemeiből lehullottak, mert hisz örömkönyek voltak. — Minden csak álom volt!

Szép fejecskejét férje vállára támasztván, elbeszélte neki azon sötét képeket, melyek alvása közben lelke elé léptek.

Vilmos megérté, hogy a féltékenység nem terem a szerelem talaján, hanem csak erőszak által helyeztetik oda; s úgy látszott, nagyon megbánta azon eljárását, mely őt majdnem igen nagy kellemetlenségre keverte volna.

— Hogyan? — kiáltá fel; — lehető volt? Egy női szeszély oly válfalat állíthatott volna közénk, melyet semmi hatalom e földön le nem ronthatott volna?

Hideg veríték szívárgott homlokáról, rágondolván a veszélyre, a melytől megszabadult; belátá, hogy hamis nyomdokon járt, hogy egyikük számára sem létezik kárpótlás, ha egymást elvesztik vala, s összetépte neje leveleit.

— Feledjünk el mindent, a mi történt! — mondá neki. — Utazzunk Európába, s élvezzünk ott új életet! S hogy boldogságunk többé soha meg ne zavartassék, ha visszatérünk: engedd meg, hogy biztos társaságot rendeljek számodra.

— Hát még mindig féltékeny? — viszonzá fölötte nyájas tekintettel.

— Nem, kedves gyermek, máttól fogva királynő léssz!

— Jó! — gondoló Hortensia; — holnap veszem az első tanórát a lovaglásban!

Közl: *Koricsóner Lipót.*

SZOMORU KARÁCSONY. (Szöveg a 794. oldalon.)

Crémieuxről, a zsidó miniszterről.

Párisban az utóbbi képviselőválasztások oly szerencsésen, oly szabadelvű irányban ütöttek ki a kormány minden erőködése dacára, melyen minden alkotmányos érzelmű embernek örülnie kell; mert a központ ezen választásai okvetlen hatni fognak jövőben a vidék választásaira is, s Franciaország csak akkor lesz szabad, ha szabadelvű képviselői többséget képeznek a törvényhozótestületben. Más nemzetek szabadsága pedig a legnagyobb biztosíték saját szabadságunkra nézve is.

Itt most Páris új képviselőinek egyikét, Crémieux-t mutatjuk be az olvasónak. Crémieux jelöltségekor a falragaszokon e szavakat lehetett olvasni: „Az ideiglenes (1848-diki) kormány volt tagja,“ s valóban Crémieux pályájának akkor volt legszebb pontján.

Mint a párisi ügyvédi testület tagja, egyike volt azon legkitünőbb szónokoknak, kik Franciaország dicsőségét képezik, s szavait mindig nemes hazafiság tette lelkesztültekké. Alig lett ügyvéddé: két nevezetes perben szerepelt s pedig rendkívüli sikerrel; az egyikben kivitte, hogy Brune orgyilkosai elítéltesse, a másikban pedig fölmentését eszközölte ki azon fiatal demokratáknak, kik a megyefőnök fülebe merték énekelni a lázító Marscillaist. Képviselővé választatván, a baloldalon foglalt helyet, Odillon Barrot mellett, s részt vett az ellenzék minden alkotmányos küzdelmében, s midőn a februári forradalom szele elsöpörte az 1830-iki monarchiát, Crémieux azok közé tarto-

zott, kik azt tartják, hogy a királyok megfutamodhatnak, hanem a haza megmarad s elfogadta az ideiglenes kormányban neki felajánlott igazságügyéri tárcát. Ekkor készített törvényjavaslatot a házassági elválásra vonatkozólag. Mondják, hogy ezen törvényjavaslat alkalmából a zsidó minisztert meglátogatta egy igen befolyásos r. katolikus pap; azt tudjuk, hogy a katolicizmus mindig a házasság felbonthatlanságát prédikálta.

— Hogyan gondolhat ön, miniszter ur, a házassági elválásokra? — jegyzé meg a pap; — vajjon nincs-e már amugy is elég nyomorúsága szegény társadalmunknak?

— Tisztelendő uram, — viszonzá a miniszter, a házasság nem mindig paradicsom, s azok, kiknek számára ez pokollá lett, nem igen fognak nehezeltetni, ha kiszabadulhatnak belőle.

Crémieux hű volt azon kormányhoz, melynek ő is egyik alapítója vala. III. Napoleon státus-csinja után ennek rendőrei őt is börtönbe hurcolták. Visszanyervén szabadságát, ismét az egyszerű ügyvédi pályára adta magát, az igazság védelmezésére. Tizenkilenc évi hallgatás után ismét a radikális ellenzékhez csatlakozott, melynek egyik legerélyesebb, legelhatározottabb tagja. Most 73 éves, azonban erős idegein és szervein a kor a nélkül csusszant keresztül, hogy rombolást vitt volna rajta végbe. Ő ma is az, — mondja jellemzője — ki 1848-ban volt, ugyanazon komoly tekintélyvel, melyet az igazságról való meggyőződés kölesönöz.

Utazás velocipéden a Niagara zuhataga fölött.

A velocipédet, ezen új találmányt, már régen bemutattuk olvasóinknak egy képben, mely a bordeauxi velocipéd-versenyt ábrázolá. Bármennyire új is ezen találmány, használhatóságának non plus ultráját már elérte, mert nemcsak a földön s vízben, de a légben is tett hódítást.

Ugyanis ez évi augusztus 25-dikén bizonyos Jenkins professor, (így címzik őt az amerikai lapok,) ugyanazon helyen gördült végig egy ezer láb hosszú s két hüvely vastagságú kifeszített kö-

télén a Niagara zuhataga fölött, hol egykor Blondin, vállain egy emberrel, táncolt át a kötélén.

Jenkins velocipédjének kerekei párkányzottan valának kivágva, mint a vasúti kocsikéi szoktak lenni. Az egész gépezet csak ezen alkalomra készült, s lovagjával s az egyensúlyzó ruddal együtt majdnem három mázsát nyomott. Midőn a velocipéd-lovag a meredély közepéig ért, fölemelte s megesóválta süvegét, s a tömeg irtózatos hurrahval viszonzá üdvözlétét. Veszedelemes utazása egyik parttól a másikig 25 percig tartott.

Szomoru karácsony.

Midőn olvasóink hazánk távol vidékein lapunk e számát kezükbe kapják, épen a karácsonyi ün-

nepek küszöbén vagyunk, a megváltó születésének s a családi örömök ünnepének előestéjén.

Tiszta szívből óhajtjuk, hogy ne zavarják ezen örömnévet senki szívében a keserűség ürömsöppei, bár vannak sokan, kikre nézve még e nap is „szomorú karácsony.“

Legszomorúbb azonban azon gyámoltalanokra, a haza azon rokkantjaira nézve, kik ezelőtt huszonegy évvel, irtózatossá fagy és hóviharok közt csaknem ruhátlanul, félig-meddig fegyverkezve, csaknem emberi tehetőséget meghaladó erőkódással mint megannyi hősök küzdöttek a hazát kilence oldalról megtámadt ellenség ellen; s kiknek jutalma most, huszonegy év múlva, midőn az elottott honfivér nyomán lassankint fejledeznék szabadságaink virágai — jutalma halántékuk körül borostyán, kezükben koldusbot!

Százan meg százan a hősök közül ma elaggottak, öntetetlenek, rokkantak, a nyomor mindennapos vendégei. Ezekre nézve e nap igazán „szomorú karácsony.“

Hálás hazafiak és lelkes emberbarátok azonban

eleve igyekeztek e nap keserű emlékeit eltörülni, s a nemzet adományaira hivatkozva, egy országos „honvéd-rokkantak menhelye“ építését indítványozták.

A kegyelet szava nem hangzott el. Pest fővárosa, mely áldozatkészségében mindig az elsők közt halad, készséggel fogja szolgáltatni a telket s az építés költségeire s a rokkantak ellátására szükséges pénzalaphoz is begyűltek már az első fillérek, — jobbára volt honvédek erszényeiből.

Hazánk kaszinói, olvasó-egyletei, nemes érzésű ifjuságunk önképző-egyletei, kezdjétek meg ti a filléres adományokat, a huszonegy év előtti karácsony hősi küzdelmei emlékére, tiszteletére, s hazafias példaitokat bizonyára követni fogja honfitársaink nagy zöme!

A „Honvéd-rokkantak menhelye“ részére adományokat elfogad s a központi választmányánál kézbesít minden pesti lap szerkesztősége.

— — —

Némely szólam eredete.

Beszédünkben, mely által érzelmeink legesekélyebb árnyalatát, gondolataink legváltozatosabb szüleményeit, lelkünk s magasröptű képzeletünk teremtményeit is kifejezhetjük — van valami csodálatos nagyszerűség, melyet csak azért nem bámulunk, mivel a beszéd mindennapisága ezt eltitkolja előttünk; épen úgy, mint nem bámuljuk a méhek igazán felfoghatatlan művészetét, melyet hatszögű kis sejtjeik készítésénél kifejtének; mint a hangyák legszabatosabb államszervezetét s a természet általános célszerű összehangzatosságát. Ezekre csak a fürkésző és fontolgtató lélek vet egy pár pillantást.

Az életben sok érzés, sok gondolat viharzik át lelkünkön. Ha örülnünk, elmondjuk társunknak; ha fájdalom sújtott, elpanaszoljuk barátunknak, és ők mindezt megértik. Hanem az élet különféle viszonyaiban találkoznak sokszor oly szólamokkal is, melyeknek értelmét tudjuk ugyan, hanem tulajdonképeni jelentősége és eredete fűdve van előttünk. A gondolkozó ember azonban ezt nem hagyhatja figyelem nélkül. Mily háborító lehet az, ha valaki S.-A.-Ujhelyben szélteben hallja a közmondást: „Vigyenek ki a Fasko réjtjére!“ és nem ismeri annak jelentőségét! Minden népnek, sőt minden helységnek vannak ilyen szólamai, ily sajátosságos jelentőségű szavai, melyek létüket rendszeren valami esetlegnek köszönik; a szájjáírás megmarad, míg eredetét az évek hosszú sora elporlasztja. Né-

hány ily szólam módra akarom az olvasók figyelmét felkérni.

Minden állás-, minden üzletnek megvannak a maga saját „terminus technicus“-ai, melyek az avatatlanok előtt spanyol-falak. A kereskedők-, bányászok-, hajósok- és tanulóknak meg vannak saját szólam módjaik.

Hányszor halljuk említeni például: *hókusz-pokusz* vagy *humbug*! Az általános régi szokás értelmeket körülbelül megértette velünk, hanem hogy mik legyenek, tulajdonképen századik ember sem tudja. Az első valószínűleg a csaló büvévszek által rosra használt *hoc est corpus* szavakból ered, melyeket mint tudjuk a római egyház a kenyér átlényegülésénél használ; a második állítólag egy skót nemes nevével: *Hume of the bog* — származik, ki Amerikában a XVII. század vége felé rettenetes hazugságai miatt volt nevezetes, annyira hogy a hazugságokat tőle *Hume of the bog* neveztek, mely későbbben *humbugra* változott.

Sok szót, melyet idegen nyelvből vettünk át, hangzásukra figyelve, hajlandók vagyunk egészen más eredetűnek itélni, mint a minő valóban. A *puncs* e hindostán szóból ered: *pantsch* — öt, mivel öt alkotórészből készül: víz-, tea-, arrak-, cukor- és citromból. Megemlítjük itt a *puncs* testvérét: a *grog*-ot. Vernon, az angol tengernagy (a múlt század közepén) a hajóslegényeknek, kik azelőtt tiszta rumot kaptak, azt vízzel felereszelve osztatta

ki. Mivel e tengernagyot teveször-öltönye — angolul: gogram — miatt a „vén grog“-nak nevezték, e gunynevet az új italra is átvitték.

A magyar ember az igen idegenszerűen hangzó szavakat egészen átídomítja, bár értelményén nem változtat semmit. A *Fildsherr*ből csinál *f.lesert*; „rechtsumkehrte euch!“ a magyar baka azt mondja, hogy: „*rekcumkerdj.*“ A honvédek hogy fogják mondani? — nem tudjuk.

Leülnek a diákok vagy jogászok kártyázní. Egyik szomszéd azt mondja a másíknak: *muyi!* — és ez megérí, miszerint ez azt jeleni, hogy: megosztokodunk, a nélkül, hogy eredeti jelentőségéről fogalma is volna. E szó a francia *moitié*: fél, feleség, felezéstől veszi eredetét.

A sythák és parthusok valaha együtt laktak, míg ez utóbbiak elpártolván, a magyaroktól *pártosok*-nak nevezettek s gyűlöletük tárgyát képezték. A parthusok fővárosa Ekbatána volt, azért e pártosokat mint Justinus mondja: „in ludibrium ebada vocarunt.“ Így származott az „*badta.*“

Az egyház által az év négy szakában parancsolt bűjtöt — *jejunia quatuor temporum* — a magyar *kántorbűj*-nek hívja, mi által, ugy látszik nem csak az idegen kiejtést akarta elkerülni, hanem mivel, ha épen nem szükséges, nem igen szeret bűjtölni, s azt is kifejezni, hogy bűjtöjlön a pap és kántor.

Ismerek egy közmondást: *Hóres, mores, marka füles*, mely azon időből származik, midőn a magyar elhanyagolva nemzeti nyelvét, nők is a latin szó után kapkodtak, mint szegény Árpádnak mostani unokái a frakk és cilindert után. A nők hallván férjeiktől: „*Honores mutant mores,*“ ebből ficamították ki az imént felhozott kaeskarings közmondást.

Gar-Bonzas, régi ázsiai szó, melyet az onnan kiköltözködő magyarok magukkal hoztak. Gar-Bonzasnak nevezték ők a khinaiakat, kik magukat ismét magusoknak hívták, bizonyos bálványok miatt, melytől a magyarok visszaborzadtak. S így későbbben a mágiusi tulajdonokkal összekötött nevet per autonomasiat a szegény „mendikások“-ra is átvitték át és meg lön alkotva a fergetegen nyargaló *garaboncs diák*.

Ha valakit gaz lurkónak akarnak nevezni más szavakkal, azt mondják neki: „*te peruahajder!*“ Mint Perceseni Nagy László*) mondja, e díszkifejezés szent György vitézeitől veszi eredetét, kik Aradvármegyében laktak s tisztük Csintye várá-

nak őrzése volt. Jértük a XVII. századig terjed. Lovagi öltözetükön kívül vállukról aranyesatos medve-kacagány függött alá, melyet azonban csak annak volt szabad hordania, ki sajátkezűleg ejtette el a medvét. Innét, mivel a medvék folytonos üldözői voltak, a németek által *Bärenhüter*-eknek nevezettek. Későbbben, mivel katonai fegyelem nem igen korlátozta őket, a kurucokhoz szegődve a vidéket pusztították, mialatt a magyarok gyűlöletét vonták magukra s így ragadt rájuk, és róluk minden gaz lurkóra a *peruahajder* gunynev.

Sok műszavat találunk a divat, művészet és a különféle üzletek szótárában, melyeknek eredetét azonban nagy részt homály fedí. E szó: *rokokó*, mely egy időszak izlésirányát fejezi ki, állítólag következő eseménynek köszöni eredetét. 1792-ben Koblenzben egy francia herceg bizonyos ruhakereskedő lakását tudakolva, a német atyafítól azt kapta utmutatásul, hogy egy *rok* függ boltja előtt. „*Oui, oui roc, roc rocoo!*“ viszonzá a herceg nevetve. Ez a királyi asztalnál elbeszélletvén, igen szellemdúsnak találtatott s átvitetett a divat és építészeti izlés körébe.

A falfestményeket általában *fresco*-nak nevezük. *Fresco*, olasz szó s annyit jelent mint: friss, üde, vidor. A szép falfestményeket elég találóan jelzi.

Ha az alföldi paraszt a koresmárosra megharagszik, „*azt a jebuzus* — erre amarra!“ szavakkal szokta megkezdeni mondókáját. Régen nem volt ez gunynev, hanem most, midőn elfeledték, hogy ez elnevezés a zsidók fővárosáról, Jeruzsálemtől vette eredetét, melyet egykor *Jebusz*-nak is hívtak, különös jelentőséget tulajdonítva neki, gunyképen használják.

A nagyobb ünnepeket hazánkban *s toros ünnepek*-nek nevezik, tudja isten mióta, és senki, vagy legalább nem sokan kérdik: miért? Az első száználban a keresztények egy kis család gyanánt egyházaik előtt, bizonyos napokon — vasárnap — vásárt rendeztek; nagyobb ünnepek alkalmával sátrakat is állítottak fel, s alattuk közösen étkeztek.

A világon mindennek van saját eredete és saját története. Saját története van minden szólás-mód, minden elnevezésnek. Tekintsük pénznemeink neveit, és pedig először azon ritkaságokat, melyeket a szegény ember csak a pénzváltók csábos kirakataiban lát: az aranyat és a tallért.

Az aranyat — dukát — II. Roger siciliani király, mint Apulia hercege verette először 1140-ben, Krisztus képe és e felirattal: „*Sit tibi Christe da-*

*) Cameralis notarius et poeta S irmay Antal: „*Hungaria in parabola*“ című könyvében.

tus, quem tu regis ille ducatus.* E felirat utolsó szava adott az arany pénznek nevet.

Tallér a német *Thal*, völgytől veszi eredetét, mivel Csehországban, Joachim-völgyben — Joachimsthal — verték nem ugyan először, hanem igen kitünő minőségben. Legnevezetesebbek valának az 1518. körül gróf Schlick István által veretett két lat sulyu tallérok, melyeket eredetileg *Joachims-vagy Schlicksthaler*-eknek neveztek.

Az angol *guinea* az arany hazájától: Guineától vette nevét.

A forint Florenetől neveztetett, *florenus*-nak, hol először verték 1252-ben, vagy talán — mint Szirmay Antal hiszi — ab *impresso flore lili*.

A krajeár — cruciger, kreuzer — az első időkben rányomott keresztől vette nevét.

Az aranyak s tallérok varázspengése az ember gondolatát hamar a kártyajátéokra terelheti. Vessünk egy pillantást tehát a kártyajátékok neveire. A *fr'li* díszes nevének eredetét, fájdalom, nem sikerült kikutatnom, hanem gyanitom, hogy a németek v-vel irták talán, mit ha az ember v-nek olvas, lesz: verbli, azaz: el lehet rajta verni utolsó krajeárodát is. *L'homb e* spanyol eredetű s anynyit jelent mint férfi, el hombre. Kezdetben azon egyént jelenté, ki ellen a többiek játszottak, míg későbbben magára a játékre ment át. *Whis*: a figyelemre serkentő: pszt! — *Preferanc* — franciául préférence, elsőség, kitünőség. Mindenesetre egyike a legszebb játékoknak. *S'art* — ecart — régi francia nyelven: escart, letett kártyákat jelent.

A katonák is szolgáltának e tekintetben példákat. A huszárt akkor nevezték huszárnak, midőn Mátyás király kormányzata alatt husz jobbagy állított ki egy lovas-katonát. E lovas-katonát nevezték huszárnak, jelentvén, hogy ez *husz* jobbagynak *ára*, husz ára. A *dragonyosok* egy sárkányt, (franciául: dragon), ábrázoló hadi jelvénytől származtatják nevüket. A *granátosok* a régi hadviselés alkalmával használt gránátok dobásától vették nevüket. Az ulánusok e török szótól oghlan: fiatal ember. Először a tatár, később a lengyel könnyű lovasokat nevezték így.

Infanterie — gyalogság, a latin *infans* — csecsemőtől. Tehát körülbelül: csecsemő-csoport? Nem. Minden nyelvben bukkanunk oly szavakra, melyek eredeti jelentése megváltozott. Így a latin *infans*ból lett az olasz *infante* — kamasz, legény, szolga; ebből lett: gyalogszolga s végre gyalogkatoná jelentményt nyert. A *cavallerie* — lovaság — hasonlóképen olasz eredetű, e szótól: cavallo — ló.

A zapfenstreich — takarodó, mit a magyar *baka csapisztráng*-nak mond, onnan ered, hogy a katonák, este, ezen jel által figyelmeztetnek, hogy a korezmákat hagyják el — das sie die Zapfen verlassen sollen.

Pasguill, — Rómában az Orsini-palota szögletén álló csonka szobor nevéől vette eredetét, hova a gunyiratokat szokás volt kifüggeszteni.

Hanem nincs oly állás, oly mesterség, mely a műkifejezésekben oly kimeríthetlen volna, mint a szelleműs diák-élet. Sáros-Nagy-Pataknak híres kollégiuma hemzseg a sajtóságos elnevezések különféleiségétől, melyeknek eredete azonban sehol sincs megírva. A furkós-botot például *gerundium*-nak hívják; honnan öröklé e tisztességes eszmű szép nevét — nem tudom. — Ha veszély fenyegeti valamelyiküket, — elkiáltja magát: vad alma! — régen: ad arma! Az ungvári gymnasiumban egy még most is élő tanárnak sétabotját *pecár*-nak hívják s ha valamelyik boglyas kis diákot kissé elagyabugyalja vele, társai azt mondják: „*m' gpecd' oztavot!*“ E történelmi emlékü botot akkor *keresztelt k* pecárnak, midőn a tanár úr egy, a majálison hetvenkedő hasonnevű tanoncot *m' gbr'vált* vele. Ki ne ismerné a diákok kedvenc eledelet: a *termis csukát* és *papiros-haluskát*? Ki és mikor nevezte el e büntetés-nemeket így? — nem tudjuk.

A pesti egyetemen s általában mindennaposak e kifejezések: ki volt a *h'lek*? baleket fogtunk, *h'lekstosz* — melyek mind ügyetlenség-, esetlenség-, s gyávaságot jelzenek; kiválóan pedig azt szokták *baleknek* nevezni, a kit könnyű szerrel be lehet fogni, a ki prokurál, fizet s mások esznek isznak. E műkifejezés 1849. óta dívik hazánkban, s a magyar kiköltözöttek által származott át Törökországból. A szónak tulajdonképeni értelme: halász. Minthogy pedig a halászok rendszeren ügyetlen, esetlen nép szoktak lenni, könnyen átvitték azokra, kiknek a fapénz is jó, kik valami esetlenséget követnek el.

Ki ne hallotta volna e szót: filiszter? Ez Jenában született 1693-ban, midőn a polgárok és tanulók közt egy kis csapatáté volt, s az utóbbiak közül egy pár a csatatéren maradt. Az erre következő vasárnap az egyházi szónok hevesen kikelt a tény ellen, s a többi közt azt is mondá, hogy ez épen úgy történt, mint a bírák könyvének X. fejezetében meg van írva: „Nyakadon vannak a filiszterek, Sámson!“ Így lett a hős spieszpurgerség filiszter.

A *fidibusz* következőleg nyerte eredetét: Azon időben, midőn a dohányzást pápai brévék tiltot-

ták, egy titkos dohányszó társulat tagjait kis iratkával, külrészen e felirattal: „Fidelibusz fratribus“ szokták volt egybehívni. Összegyűlvén, ez iratkával gyújtottak pipára, mely összevont felirata után: fid-(elibus frat-)ibus, *fidibusz*-nak neveztetett.

Közmondásaink létrejötté sokszor érdekes történetekkel van összekötve.

„Hátra van még a fekete leves!“ — 1685-ben született, midőn Tökölyi Imre Váradon egy török lakomán volt, hol már a fekete kávé élvezete is szerepelt, mire őt a jancsár agák figyelmeztették, mondván: „hátra van még a fekete leves!“ ezáltal mintegy előjelezték keserű sorsát, mivel nem sokára Drinápolyba vitték, fogságba.

„Ne hányd, nem Csáky szalmája!“ azaz: ezzel nem lehet úgy visszaélni, mint a Csáky szalmájával. Csáky a cséplés után megmaradt szalmát munkásainak szokta volt ajándékozni; ezek azonban jóságával visszaélvén, úgy igyekeztek csépelni, hogy a termény fele benne maradt, mit aztán sub praetexta: „szalma“ elhordták. E körülmény adta a nép ajkára említett közmondásunkat.

„Vigyenek ki a Fasko rétyjére!“ S.-A.-Ujhelyben azt jelenti: akasszának fel; mivel egy Fasko nevű ember rétyjét vette meg a város e „közhasznu“ célra.

„Megértette, mint a Tiszába futó lengyel!“ dívik a Tisza vidékén. Sebesen hajtott a Tiszának egy lengyel; odakiált neki egy magyar ember: „Hová

még oda a pokolba?“ — Jeno po kola voda? — mondá ez, s behajtott a Tiszába.

„Tenkre tenni.“ Tenk helység a bejövő magyaroknak fegyveres erővel állt ellent, miért a magyarok földig lerontották.

„Belenyert mint Bertók a csíkba.“ Midőn Magyarország még vendéglők nem igen voltak, hanem mindenkit vendégszeretőleg fogadtak, Bertók magyar csíkokat vitt fel Bécsbe, hogy majd szép pénzért adja el. Látott itt egy vendégfogadót s azt hitte, hogy itt legszívesebben fogják látni. Csakugyan a vendéglős mindennel ellátta, a mit csak szeme-szája kívánt. Végre haza akar menni, s igen szépen megköszöni a szivességet; hanem a sógor neki is azt mondta, hogy „pacal,“ fizess. Szegény Bertók nemesak csíkjainak árát hagyta ott, hanem szekerét és lovát is elvesztette, s így csakugyan belenyert a csíkba.

„Meghuzta magát, mint Komoró végén a guta.“ Guta Jakab nagy zsvány, utonálló kóbor legény volt Ungmegyében, Komoró helységében. Nevezetes tulajdonsága volt, hogy oly ügyesen tudott parittyázni, hogy az utasokat egyszerre leterítette. Végre elfogatván, oldalába vas-szigonyt ütöttek, s így akasztották fel Ungváron, 1393-ban. Szokott pedig Komoró végén leselkedni martalékkára, s onnan származott e közmondás. A gutaütést, apoplexia, magyarul szélütésnek hívták, hanem mivel e gaz nebulo is rögtön leteremtette az embereket, e betegséget is gutaütésnek keresztelték.

Közli: *Paszlavs:ky József.*

Egy hét története.

(Dec. 13.)

(V. K.) Hiába sétálunk most a váci-utca pompás kirakatai előtt, hiába ülünk a színház gázfényes nézőterén, hiába sietünk a felsőházba (hol különben elég antiquitás ül a piros padon és a piros padon ülök gondolkozásában), most nem a mával vagy holnappal, hanem a kétszázézer esztendő előtti világgal foglalkozunk, s mammut-fogak, kőbalták, sok ezer éves csonttöredékek röp-ködnek képzeletünkben.

Itt van *Vogt Károly*, s ő a hét hőse. Hős ő mindig és mindenütt, a midőn és a hol megjelen, hogy felolvasásokat tartson „Az ember őstörténetéről.“

Igy hívják ugyanis azt a lámpát, melylyel e szellemgazdag tudós bevilágít az ősidők amaz üregébe, hol Magyarország helyén tengert, Poroszország homokjún és Franciaország déli virányain jégvizeket látunk; hol Anglia nem sziget még, hanem összenőtt föld a franciák mai hazájával; hol

ősefántok cammognak az iszapban, s az ember félvadon eszi egymást, előre nyult arccal, mert a szemek még nem huzódtak a magasodni csak utóbb kezdő homlok alá; hol a paradicsomból nem látunk semmit, hanem csak hosszú harcát a létért küzdő embernek, mely barlangi vadakkal él együtt.

Mennyivel nyájasabb kép a Mózesé! Az éden, e napsugaras kert, melyben a kigyó is poetikusabb, mint itt az ember! Hanem hát a tudomány épp abban különbözik a regék költészetétől, hogy nem a szépet keresi, hanem az igazat.

Vogt Károlyt, az igazat kereső tudomány e hatalmas képviselőjét, az imént hősnak nevezetük, s ő valóban az — kép nélkül szólva is, mert folyvást küzd, csatáz, ellenségeket támaszt és népeket hódít. Genfi tanszéke valódi fejedelmi trón a szellem birodalmában, melynek mai nap is an-

nyian üzennek hadat. Ő — a mint egy szóval nevezik — materialista. Nem ismeri el az embert a teremtés valami önálló munkájának; be tudja bizonyítani, hogy a világ teremtése nem öt-hat-ezer éves; meggyőz bennünket, hogy a halál nem a bűn miatt vagyon, sőt arról is, hogy világrészünk nem Ázsiából népesült be, hanem Afrikából, mely valaha Gibraltár, Sicilia és a Bosporus által három helyen függött össze Európával; szóval ő sok olyat mond, mit Mózes könyveiből másként tanultunk. Ő hirdeti és kimutatja továbbá az anyag halhatatlanságát, s nem tartja képtelennek a Darwin-féle majom-atyafiságot. S mindezt „istentelen” ember, a kit a fölbujtatott nép egy helyen kifütyült, más helyen kövekkel dobált meg, de a kit mindenütt rendkívüli érdeklődéssel hallgatnak, és a kit fővárosunk fiatalsága szombat-este tíz óra tájban nagy lelkesedéssel üdvözölt a pesti indóházban.

Ha egy materialista gúnyosan támadná meg szívünkben a vallást, az isten hitét, e nagy vigaszt, s az égi morált, melyet istennek fia hirdetett e földön: magunk is követ tömörítünk néhány sornyi betűnköb, hogy megdobjuk vele azt, ki bennünket ilyesmivel háborít és botránkoztat. De Vogt nem teszi ezt. Ő a tudomány érveivel mutatja ki az ember helyét a teremtésben, s akármilyen jó keresztyének vagyunk is, semmi kedvünk zúgolódni az ellen, ki bennünket egy vigasztaló tannal ismert meg: mely szerint az ember fokozatosan s ép szellemi munkák által fejlődött ki mai állapotjára. Azt mondá egy bigott ember: „Vogt tanait csak a zsidók ünnepelehetik.” Nem értjük! Hisz az a próféta, kinek világteremtési allegóriáit ő szétfosztja, épp a választott nép prófétája volt, s nem a keresztyének megváltója. De bármint van is, a hit dolgát ne keverjük össze a tudásával, s ne sópáncodjunk a miatt, hogy a geológia és őslénytan ezerszer régibb világot ismer, mint az, a melynek teremtését Mózes allegóriája hat nap alatt végzi be.

A tan, melyet Vogt hirdet, nem a kedély, hanem az ismeret ügye. S mivel az ismeret terjed: nagyban gyarapodik az ő hódító ereje is. Meglehet, tizenöt év előtt nem eresztették volna be a birodalomba, (nem csak azért, mert a frankfurti gyűlés egyik forradalmi szellemű hőse volt, hanem azért is, mert akkor itt a konkordátum uralkodott), s ime, most b. Gablenz hadparancsnok maga küldi érte saját fogatját, hogy az indóházból pesti szállására vigye. Ez evang. egyházgyűlés sem vonakodik átengedni neki iskolájának dísztermét, mert végre is a tudomány hősei és igazságai ellen har-

colni ma már nem egyéb, mint nevetségessé válni.

A fiatalság, mely őt az indóházban üdvözle, az ugyanakkor együtt lakomázó hirlapírókat is fölkereste éljenivel, kigyúlt orcáival és hangzatos szavaival.

A hirlapbélyeg eltörlésének lakomája volt ez a Frohner-szálloda termében, hol legalább is százan voltak jelen: szerkesztők, a sajtó munkásai, képviselők (többnyire baloldaliak), egy pár nyomda igazgatója stb. Vigan voltak, mert az öröm hozta őket össze, a sajtó szárnyáról megint lehullván egy bilincs. A Bunkó zenekara játszott, s midőn megpendíték szívhez szóló hegedűiket: ama reményben üdvözöltük őket, hogy ez a néhány hangszer pompás gát lesz egy áradat ellen. A toasztok árvizére gondoltunk. De mily hiú volt reménykedésünk! Ez a zene nem gát lett, hanem olaj a tüzre. Egymásután gyúltak ki a toasztok, s még Csernátony is — e máskor oly hallgatag ember — háromszor zendült meg. Legszellemdúsabb volt az, a ki nem is jelent meg: Jókai Mór. Ő egy percre benézvén, látogatójegyül egy új „carmen“-jét hagyta hátra, melyet Tóth Kálmánhoz írt, jókedvű élekekkel üdvözölve őt, mint minden tótok közt legderekkabb Tóthot, ki annyit fáradt, hogy a „billóg” lebilleg-ballagjon rólunk. Mások komolyan éltették Tóth Kálmánt, a képviselőházat, a sajtót, távollevő nagy hazafiakat, s mikor ezekkel készen voltak: egymást. Minden toaszt újabb olajesőpp volt a tüzre, melybe Szilágyi Virgil is belerohant, hogy mint egy phoenix ifjodjék meg. Azt mondá: hogy bár őt eltemette egy írótlás (később barátságosan megígátta, hogy e felebaráti cselekedetet mi követtük el rajta pár hét előtti tárcánkban,) de azért itt van és él és élteti — Kossuth Lajost, a magyar hirlapirodalom legnagyobb journalistáját. Csodálatos ember! Több a fordulat benne, mint Seribe akármelyik vigjátékában. Egy nap küzd a felekezeti iskoláért, másnap élteti Kossuthot, s szentül hiszi, hogy a kettő összefér. Mi nem vonjuk kétségbe, hogy erről meg is van győződve, hanem hát mégis csak jobb szeretőök, ha egy eszes ember nem ily meddő meggyőződések után indulna, hanem inkább alkalmat adna nekünk kijelenteni, hogy az, a kit már egyszer eltemetünk, (hivén Tóth Kálmán egy szép versében, mely szerint az ember nem csak egyszer hal meg életében) újra föltámadt.

Hát Horn Ede! Ő is itt volt, megéjeneztetve a Vogt-üdvözlés után inváziót csinált lelkes fiatalságtól. Ez az éljenzés úgy hatott rá, mint az ütés a billentyű-bábra: fölugrott és hangot adott, de meglehetősen elszóla magát. Azt mondá: Magyar-

országban nincs szabadság, miután még van „cautio“ és van sajtótörvény! Valószínű, hogy ha valamivel jobban tud magyarul, így fejezi ki magát: „A szabadságnak még hiányai vannak Magyarországon, mert még léteznek a hírlapi biztosíték (a mi különben nálunk az előfizető közönség biztosítására sem ártana!) s még van külön törvény a sajtóvétségekre.“ Egy barátunk oda sügta: Horn nem látszik tudni, hogy a sajtótörvény enyhébb, mint a büntető, s az újságíró alig köszönne meg, ha az általános büntető paragraphusok szerint ítélnék el.

Egyébiránt az nap elszólták magukat a méltóságos főrendek is, miután többségük nem kívánja eltörölni a botbüntetést. Már ezt a reformot nem bírják elviselni a humanitás századában. A világ pedig ez egyszer kíváncsi lett a méltóságos főrendek ülésére, s a karzat soha sem telt meg jobban, mint a mult szombaton. Hanem a komédiát nem érhetük meg a maga teljességében, miután a színpalak közt újra scenirozták, s b. Liphay Béla indítványára a törvényjavaslatot még egyszer visszaküldék a jogügyi bizottsághoz. Hallottunk azonban így is sok szép szót. B. Liphay B., gr. Apponyi György és Tomesányi főispán ragaszkodnak a bothoz, mivel nincsenek még fogházaink. Egy fiatal mágnás: gr. Teleki Ede azonban jól megfelelt nekik; korszellem és emberszeretet szólott belőle, s másnap mindenki dicsérve említé. Jellemző dolog, hogy a méltóságos főrendeknek épp a botbüntetés miatt jött kedvük opponálni. De bármint opponálnak is:

forduljunk élvezhetőbb tárgyak felé, miután e hétnek volt egy kis művészi oldala is.

A nemzeti színház „Jó madarát“ (ez a címe Szigeti József újra átdolgozott vígjátékának) engedjük röpiülni, nem jut föl úgy sem a Parnassusra; emlitsük meg inkább Szigeti Imrét, kit eddig csak mellékes szerepekben használtak, s ki közelebb „Brankovics György“-ben lepte meg a közönséget. Nem utánozta Egressyt, s magától is elég jó alakot adott, bebonyvitva, hogy figyelemreméltó tehetség. Prielle Kornélia asszony pedig egy szavalattal lepte meg tisztelőit. A színpadi szalonok e felülmulthatlan eszegegye Vörösmartynak „A szegény asszony könyve“ című költeményét mintegy élénk festé, hajlékony és kifejező hangjával. Rég hallánk verset ily szépen szavalni. Az írói segély-egylet hangversenyén szavalt, melyet mult vasárnap a fiatal Bertha Sándor rendezett, ki évek óta külföldön képezi magát a zongorajátékban és zeneköltésben, s most mind a két oldaláról bemutatta magát. Beethoven hangversenyét s a magyar darabokat tisztán, kifejezőleg, művészi felfogással játssza, a színházi zenekar által előadott „Palotása“ pedig meggyőzött bennünket, hogy még derék zeneszerző is lehet belőle. A közönség tapsai is ezt a meggyőződést fejezték ki.

A zeneidény különben megindult javában. Itt vannak a *florenციék*, s most már néhány estén át övék lesz a közönség. Ők három év óta rendes vendégeink, elébb győződhettünk meg — mint Vogt K. — arról, hogy nagyon téves az a nyugati vélemény, mely szerint Pestnél kezdődik a Kelet.

V e g y e s k ö z l e m é n y e k .

Történeti naptár. December hó 17-dikén Shottilla góth király beveszi Rómát 546. — Beethoven zeneszerző született 1770. — Bolivar meghalt 1830. — Urban beveszi Kolozsvárt 1848. — Bocskay István † 1606. — A magyar száműzöttek hajója elindul Amerika felé Glasgowból 1849. — Nabuchodonozor babyloni király megszállja Jeruzsálemet, Joachim zsidó királyt 3023-ad magával rabságra viszi Babylonba; kezdődik a zsidók babyloni fogsága, mely tart 70 évig v. t. u. 3377. — Nagy éhség Jeruzsálemben v. t. u. 3388. — Tóth Lőrinc született 1814. — Castaldo Martinuzzit megöleti 1551.

18. Herder † 1833. — Az északamerikai szabadságharc kezdete 1773. — Az esztergomi conferentia 1860.

19. Milton 1608. Parry tengerész 1790 szü-

lettek. — Zemplénmegye Kossuth Lajost bizottmányi taggá választá meg 1860.

20. János ausztriai hg a német birodalmi elnökségről leköszön 1849.

21. Racine 1639. Blumauer 1755. születtek.

22. Suwarov beveszi Izmaelt 1790. — Gr. Teleky Lászlót Drezdában Beust báró elfogatja 1860.

23. Arrasi béke 1482. — Washington leköszön. 1783. — Abd-el Kader megadja magát Lamoriciére tábornoknak 1817. Közli: V. A.

* (*Hu-abololt művei*) vannak legszebben kiállítva minden tudományos munka közt. Például közép-amerikai utazásának leírása oly díszkiadásban is megjelent, melynek gyönyörű rézmetszetei nem kevesebb, mint 849,000 frankba kerültek. E mű 17 nagy kötetből áll.

névű párja lesz az ideinek, tárgya szintén a forradalom történetéből merített. — A „Heti Posta” tárgya szintén hoz illusztrált szépirodalmi és ismeretterjesztő olvasmányokat s a két lap előfizetéséért egy évnegyedre csak 3 frt. 50 kr.

— (Pompás karácsonyi vagy újévi ajándéknak) ismételve figyelmeztetjük olvasóinkat az igen díszes „Hónvéd-Album”-ra, mely csak 1870. január elejéig rendelhető meg féld. áron Pfeifer Ferdinánd pesti könyvkereskedésében, ugyanis a díszpéldány 4 frt 50 krajválnak (melyből csak 2 frtot kell a megrendeléskor beküldeni), s az egyszerű példány 3 újválnak (melyből megrendeléskor csak 1 frt fizetendő), a többi a példányok a postáról átvételkor. Pfeifer könyvkereskedése (szerviz- és Kistóth-tér sarkán) a példányokat megrendelésük után azonnal postára adja.

— (A Konstantinápolyból hazakerült Corvink) uszáma négy. A „Hon” után érdekesnek találjuk fölemlíteni, hogy Mátyás király könyvtára két részből állott: régi könyvekből és másolatokból, melyeket leginkább Florenceben művészelg készítették. Corvinknak csak azokat lehet nevezni, melyeken Mátyás címere van. A címer Magyar- és Csehország címere s közepén a szájjában gyűrűt tartó hüllő. Hyen csak valami 400 könyv lehetett. Ennek egy részét Ulászló alatt tettek tönkre; a legzsebb 14-ét 1540-ben a törökök magukkal vitték Konstantinápolyba s ezek irászatok s aul-tan-énekek. Emé 14 darab könyvből most a smitán s legzsebb négyet 6 télsége, a magyar királynak ajándékozta. Háromnya könyv s a kiállítá-sra felülmúlja s bámuló európai könyvtárban lévő Corvinkat. Olvass! következők: 1. Augustinus: „De civitate Dei.” 2. Plautus Comœdiái. 3. Polibius és még egy görög író munkája. A magyar múzeumnak eddig csak két Corvina volt, s igen hátrányos költések. A most hazakerültek valószínűleg a XV. században jöttek. Florenceben annyival románcolva és bekötve, legalább a 4 Corvina olasz stílust mutat. Első rangú Corvina Európa összes könyvtáraiban csak 8 van. Róma Florin Corvinaikat nagy büszkölmmel tartományosa már régől fogva s legközelebb, midőn a Corvink az akadémiának be fogna mutatanni és kitámasztva ismét kivéve Róma helyszét fog róla tartani. Konstantinápolyban a kincstárban kiad egy más teremben meg igen sok kézirat, le-tenté 16. Hárommal és Polya csaknak csak egy részét lehetnek, mert a terembe nem bocsáták be őket. Liber Nándor képviselő azonban e teremben volt s azt állítja, hogy az őt létező könyvek közt egy ma magyar. Mindenesetre igen örvendetes tény, hogy ismét saját hazánk mondhatjuk a leg-zsebb Corvinkat.

— (Az országban Fandatek.) A közoktatási minisz-ter bizottsága egy törvényjavaslatot fog benyuj-tani az országgyűlésnek, az egyetem rendezéséről. E törvényjavaslat mir. azért is érdekel bír, mert a legzsebb empen egyetemrendezése kormányre-ndelésekben elcsúszta, s pesti egyetemet pedig maga s törvényhozza fogja rendezni. A törvényjavaslat az egyetemet természetesen országosan jelenti ki, s a kath. theologia kar mellé protestans s gör-kei. theologia karokat is állít fel.

* (A nemzeti múzeum részére) a kormány 2000 frtot utalványozott a végbél, hogy ezen összeg-ből vegyenek régi pénzeket a b. Ocskay-féle nu-mismatikai gyűjteményből, melyet közelebb árve-reznek Bécsben. E gyűjtemény igen becses s van benne több, különösen lengyel régi pénz, melyek-ből múzeumunkban egyetlen példány sem talál-ható.

* (Az Ezerházy-kép-ír ügyében) Pest város közgyűlése — Tavassy Endre indítványa folytán — azt határozta, hogy a megvételre 10,000 frtot ad s ezenkívül tíz éven át 5—5000 frtot.

* (Az egyetemi alap). A közoktatási miniszter előterjesztése szerint: egyetemünket Pázmány Pé-ter 1645-ben százezer forinttal alapította meg, de csupán hititani és bölcsészeti karral. Keőbb Lósy Imre és Lippay György esztergami érseknek ala-pítványai folytán létesült benne a jogi kar. Mária Terézia pedig a duna-földvári apátság adományo-zásával alapította meg az orvosi kart. 1774-ben még csak 268,613 frta ment az egyetem vagyona, melyet azonban később adakozások annyira emel-tek, hogy 1812-ben már elérte a másfél milliót. A pénzderáziáció azonban csakhamar 800,000 frtra süllyeszté le az alapvagyon. Most azonban ismét 2,813,777 frtot tesz egyetemünk tőkállí-mánya. Európa egyetemei közt nincsen is nála gazdagabb, tán az egy oxfordit kivéve. Terméze-tesen, csak vagyonban, nem egyszerűs mind tan-erőkben is.

* (A választók statisztikája Magyarországon). A most együtt ülő országgyűlés képviselőválasztá-saira Magyarországon 776,518 szavazó iratta be magát, de 111,710 nem szavazott; a legtöbbben a választásoknál előfordult pressiók folytán vonulva vissza. A képviselőházhoz benyújtott választási jegyzőkönyvek a következő érdekes adatokat tűn-tenek elő. A közfelkiáltással történt választásokra csak 240,184 választó; szavazással történt választá-sokban résztvett 433,619. A sz. k. városok kül-döttek összesen 60 képviselőt, és pedig 20 jobboldali és 40 baloldali. Bejegyezve volt 98,173 választó. Közfelkiáltással választott 8 baloldali 9619 választó, és 2 jobboldali 2459 választó ré-széről. A szavazással történt választások szavaza-tai közül 59,370 csak baloldali, a 28,594 jobboldali jelöltre. Nem szavazott 14,207. A megyék és kerületek küldötték összesen 269 képviselőt, és pedig 119 baloldali és 147 jobboldali. Bejegyez-ve volt 682,341 választó. Közfelkiáltással választott 35 baloldali 92,791, és 55 jobboldali 135,315 választó részről. A szavazással történt választások szavazatai közül 180,488 csak baloldali, a 176,395 jobboldali jelöltre. Nem szavazott 97,508. Az összeredmény tehát az, hogy az eddig megválasztott (nehány került lemondások folytán töredékessé van) 920 magyarországi képviselő közül 155 baloldali és 167 vagyis 14-el több jobboldali, a hogy s közfelkiáltással és szavazással történt választások szavazataiból 323,590 csak baloldali, 340,304 jobboldali megválasztott képviselőkre vagy képviselő-jelöltre. A jobboldali szavazatok tehát 16,005-tel mulják felül a baloldaliakat.

* (Honvédtiszt iskolái). A hat honvédkerü-letben újvve hat tiszti iskola állítása van terv-

ben, hova nemcsak tisztelt, hanem más oly ifjak is járhatnak, kik magukat tisztelték akarják képezni.

* (A „Trónkereső“-t), Szigligetinek 400 db aranyat nyert tragédiáját gr. Zichy Géza németre fordította, s közelebb adták elő Pozsonyban nagy tetszés közt.

* (A királyné Rómában) van s jelen volt december 8-ikán az egyházi zsinat ünnepélyes megnyitását, másnap pedig a pápát látogatta meg. Ő felsége, — hir szerint — február végeig marad Rómában.

* (Bocskó Dániel), ez agg képviselő, 1849-ben ötezer forintot tett le a magyar kormány kezébe a honvédsébesültek javára. A közbejött események azonban nem engedék ez összeget a kijelölt célra fordíthatni. Most tehát az öreg Bocskó a letétmenyről szóló iratokat átadta Vidacsnak, azon kéréssel: eszközölje ki a kormánytól, hogy e lett pénzre a rokkant honvédek menházára kiadassék.

* (Az írói segély-egylet és Kiszalud-Társaság javára rendezendő bal) jan. 15-dikén lesz a redoubtban, s jegyeket (a meghívó előmutatása mellett) a nemzeti szállodában kaphatni d. e. 9—12, d. u. 3—5 óra közt. Személyjegy 5 frt, családjegy 2 személyre 8 frt, háromra 10, négyre pedig 12 frt.

* (Elvesztett alapítvány). Dr. Balassa tanársága 25-ik évfordulóján az orvoskar ülésén az orvosnövendékeknek ösztöndíjjal élő szóval 10,000 frtos alapítványt tett, mely ajánlat jegyzőkönyvbe vétetén, a m. k. helytartótanácsnak felterjesztetett. Mielőtt azonban a tanácsi testület a készpénzt vagy alapító levelet átvette volna, dr. Balassa elhalt, és ekkép orvosnövendékeink az illető testület hanyagsága által tetemes segélyezéstől fosztattak meg.

* (Halálkozás). Ruzicska György, az agg zeneszerző, e hó 2-ikán elhunyt Kolozsvárt. Még utolsó perceiben is a zenevel foglalkozott, hangversenyt emlegetett, kezével taktust vert, s a képzelt hangok harmóniájával elégedetten, mosolyogva mult ki.

* (Nagy szerencsétlenség). Apatinban november 29-ikén délelőtt egy ladikon tizenkét fiatal ember a Duna tulsó partjára szándékozván menni favágás végett, midőn a víz közepére értek, a hirtelen

támadt szélvihar a ladikot felfordította, minek következtében kilencen a vízben lelték halálukat, a többi három pedig uszás által menekült ki a veszélyből.

* (Órdsi okmány). Gr. Eszterházy János gyűteményében egyebek közt I. Rákóczy Györgynek egy oklevele van 1647. évi nov. 11-ről, melynek hossza négy egész öl. Ily hosszúságot egy iv természetesen nem adott ki, s a dolgon akként segítettek, hogy több ívet összeragasztva, azokat írták tele.

* (Örökség Amerikából). A „Hont“-t fölkérték New-Orleansból, hogy hozza nyilvánosságra, mikép Boldan nevű iparos hazánkfa Selmában november 8-án elhalálozott, s vagyonát végrendeletileg három testvérének és egy Kuzinyay nevűnek hagyta. Bővebb felvilágosításért az örökösök levelben Botsay Sándorhoz forduljanak New-Orleansba (26 Hospital Street). A megboldogultnak vagyona 18,000 dollár körül jár.

* (Apaft Mihályt mint költőt) mutatta be a „M. P.“ egyik utóbbi száma, közölven az egykori fejedelemtől egy verset is, melyet 16 éven korábban írt. Egyébiránt Apafi már 13 éves korában, 1645-ben egy munkát adott ki, mely egy század mulva, 1753-ban, második kiadát is ért. 1674-ben pedig egy terjedelmes hittani munkát fordít le és ad ki, „melynek erőteljes nyelve, új alkotásu műszavai több méltánylást érdemelnének, mint a minőben eddig részestültek.“

* (A jóltvágyu Páris) naponkint 175,132, ökröt 45,678 tehenet, 143,428 borjut, 1,068,082 juhot, birkát emészt meg. Ide számítható még a szintén naponként fölhasznált 3 millió font hal. A naponkint sok mázsa mennyiségben fölhasznált burgonyák, káposzta s répák, a kenyér, liszt, sajt stb. ide nem számítandók. Ha a főnemlített s a hihetlenségégre határos számok csakugyan valók, alig bírjuk elgondolni, honnan veszi Páris egy napra e borzasztó mennyiségű állatot.

* (A mont-cenis-i vasuton) a roppant hófúvás következtében 3 kocsi kiugrott a sínekből, és több száz látnyi mélységbe zuhant. A gépész lábát törtte.

BOLOND MISKA NAPTÁRA.

1870

Szerkeszti **TÓTH KÁLMÁN.**

102 oldal 8-rétben, 40 humoristius képpel.

Tartalma: Búcsu az ő-évtől. — Jövendőmondások az egész évre, 24 képpel. — Kéj-kirándulgatás a Margitszigetre. — Ón hymnus. — Alkotmányos reformok. — Egy véletlen párbeszéd, mely csak esztendő mulva történik meg a soldatesca és a hierarchia közt. — Az Újvilág látványosságainak hetirendje. — Népdal. — Seminariumi élmények. — Tíz dományok quintessenciája. — Egyvelsg; gőz hátán jár a világ. — Az orrok (physiologiai ismertetés). — Quodlibet koso és oktalan kérdések és feleletekből. — Politikai egyesereg. — Mit láthatnak és élveshetnek Pest fővárosban a külföldiek. (8 képpel). — Álmoskönyv, alkotmányval álmodók számára. — Politikai kis két nagy gyermekok számára. — A modern alkotmányosság kateája. — Consilium Napoleonnál. — Rakéták. — Circus: a határvidéki erődségek ügyében, futtatják Signor Giulianello és Ehnello. — Nem mer megházasodni, t. i. Bakos Flórie ur. Mula'ság s élbesslés. — Adomák. — Velociped-történetek fotográfiák után. — A szerzetes-rendek alapszabályai jövőre. — Dalárdá. dallam.

A csinosan kiállított s humoros képekkel bőven illusztrált mulattató naptár ára 80 kr.